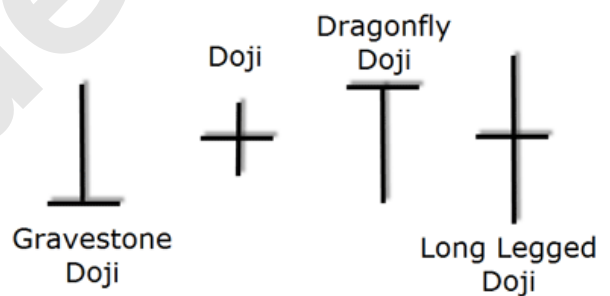

Forstå markedet ved hjælp af Dojis

En doji er en af de mest kendte candlesticks. På grafen ligner en doji i sin mest almindelige form et kors, et omvendt kors eller et plus-tegn. En doji fremkommer, når et marked åbner og lukker på stort set det samme niveau for en bestemt periode. Isoleret set er en doji som mønster neutralt, men bliver af tekniske analytikere ofte anset for at være en del af et "reversal pattern", altså et tegn på, at markedet kan stå foran en vending, særligt hvis de indgår i samspil med andre candlesticks eller indikatorer, som bekræfter dette.

Dojien findes i forskellige varianter, for eksempel:

- Doji Star
- Long legged-doji
- Dragonfly Doji
- Gravestone Doji

Fælles for alle dojis er, at de repræsenterer en form for ubeslutsomhed i markedet, en kamp mellem købere og sælgere, som i første gang ikke har nogen vinder. En long-legged doji betyder endnu større ubeslutsomhed, og det medfører, at de efterfølgende signaler er endnu stærkere. Dojis siger ikke nødvendigvis så meget i sig selv, men kan få en klar betydning i sammenhæng med den – eller de – efterfølgende barer.

I de følgende eksempler bruger vi candlestick-mønstrene på dagsgrafer. I princippet kan de bruges på alle tidshorisonter,

men vores egne erfaringer viser, at signalerne har en større validitet, hvis man bevæger sig ud på lidt længere tidshorisonter. Der er altså ud fra vores egne erfaringer større sandsynlighed for, at et candlestick-signal på en dagsgraf er et validt signal end det er på en 1-minutters-graf, selv om candlesticks af professionelle tradere bliver brugt på grafer med alle tidshorisonter. Ofte får man at vide, at man skal lade de gode handler løbe, mens man skal lade sig stoppe ud af de dårlige hurtigt, men det er svært at finde ud af, hvornår man skal gøre hvad. Candlesticks giver mulighed for, at man kan fortolke markedet bedre og dermed også få mulighed lade de gode handler løbe længere.

Få et tip, når vi ser en god børshandel i aktier og valutaVia Messenger-app

Candlesticks bør som udgangspunkt ikke bruges som det eneste signal, når man går ind i markedet, men derimod som et supplement til andre faktorer, som kan være bestemt af individuelle præferencer. Eksempelvis kan man supplere med at vurdere, om man handler i samme retning som den langsigtede trend.

Der er tre regler, som man kan følge, når man bruger dojis som signaler i markedet:

1. Tag profitten, hvis du er lang og ser en doji på toppen.

Herunder kan ses et eksempel på, hvordan man kan bruge dojis til at tage sin gevinst på et godt tidspunkt, med udgangspunkt i det tyske DAX-indeks i efteråret 2015. Lad os forestille os, at man er lang i DAX-indekset fra begyndelsen af oktober 2015. Markedet går opad, og man overvejer, hvornår man skal tage profitten. Her vil det være naturligt at bruge dojis som en af faktorerne til at afgøre, hvornår markedet kan stoppe op og vende, og blive ubeslutsomt et øjeblik. Eksempelvis ser man, at der forekommer dojis både i begyndelsen og slutningen af november – på grafen herunder markeret med ringe – og dette

kan bruges som signaler til at markedet kan vende, og derfor bør man på disse tidspunkter overveje at tage sin profit.

Denne teknik kan selvfølgelig også bruges, hvis man er short. Lad os forestille os, at vi har en short-handel i begyndelsen af december, og at markedet bevæger sig nedad. Midt i december kommer der en doji – igen markeret med en ring – og her kan man derfor overveje at tage sin profit.

Få et tip, når vi ser en god børshandel i aktier og valutaVia Messenger-app

Vil man gerne have en ekstra bekræftelse på, når man tager sin profit, så kan man se på, hvordan markedet åbner næste dag. Hvis markedet bekræfter den vending, som man kunne have en forventning om, så er det tid til at tage profitten.

2. Køb, hvis du ser en doji i et nedadgående marked, hvor du efterfølgende ser en bullish confirmation

Til højre ses et eksempel, ligeledes fra DAX-indekset i efteråret 2015. I forbindelse med, at markedet bunder ud i slutningen af september, opstår der en doji på dagsgrafnen, samtidig med at markedet befinder sig på et niveau, hvor der tidligere har været modstand, nemlig ca. 9300 fra tidligere i august 2015.

Dagen efter ser man en bullish confirmation – det vil sige, at der er en grøn bar og markedet vender rundt og går opad.

Her kunne man have den antagelse, at markedet ville fortsætte opad, og det var også det, som skete. Markedet var positivt igennem hele oktober.

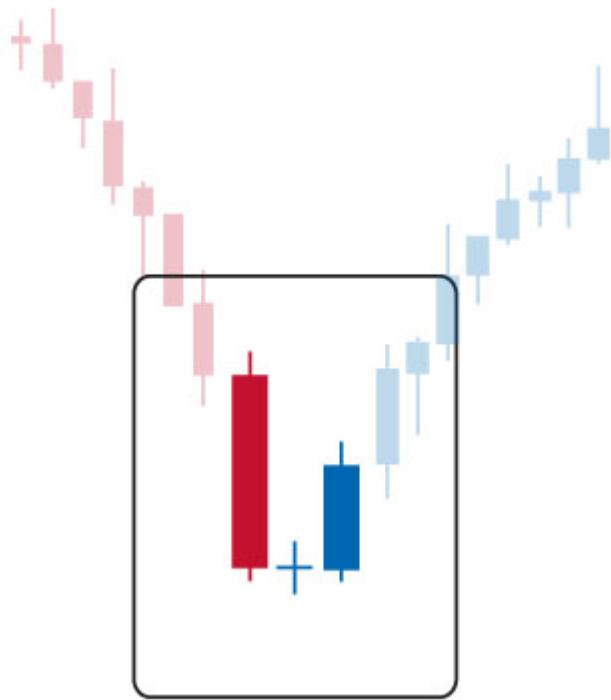
Herunder ses en forstørret version af den samme charts. DAX-indekset former en doji på dagsgrafnen, og dagen efter følges dette op af en grøn bar. Det er et tegn på, at markedet kan bevæge sig højere op.

Dette setup kan bedst sammenlignes med det, som tradere kalder Morning Doji Star. Thomas Bulkowski har på sit fremragende site **thepatternsite.com** gennemgået en lang række candlestick-mønstre, og her er Morning Doji Star et af de reversal-patterns, som ligger i den bedre ende rent sandsynlighedsmæssigt.

**Prøv vores gratis handelssignaler i aktier og valuta - LIVE
Via Messenger-app**

På de data, som Bulkowski har set på, giver dette mønster en vending i markedet hele 76% af gangene, men Bulkowski angiver dog selv, at denne konklusion er draget på basis af et mindre data-materiale end han normalt benytter sig af. Herunder ses Morning Doji Star i sin reneste form:

3. Efter en doji vil trenden oftest fortsætte i retningen af næste dags åbning.

Den candlestick, som kommer umiddelbart efter en doji, er afgørende betydning for at bestemme, hvordan trenden fremover kan fortsætte. Lad os tage et eksempel:

Her er en dags-chart af guldprisen i vinter og foråret 2016. Som det kan ses af charten, forekommer der hele tre dojis på

dagscharten midt i januar. De efterfølges af en grøn bar af en pæn størrelse, og det kan ses som et signal til, at guldet skulle højere op.

Dojis i kombination med andre faktorer

Dojis bør ikke stå helt alene i forhold til at vurdere, hvor markedet er på vej henad. Hvis man putter nogle **glidende gennemsnit** på grafen, så vil man kunne få en ide om, hvilken trend der er i markedet. En simpel hovedregel kunne være altid at handle med trenden.

På dagsgrafen kan det give mening at se på de glidende gennemsnit for 20, 50 og 200 dage, da de bruges af rigtigt mange fund-managers over hele verden. Man kan også bruge et helt kort, eksponentielt glidende gennemsnit på 8 for at få nogle helt kortsigtede handelssignaler, som kan kombineres med candlesticks og indikatorer for, om markedet er overkøbt, oversolgt eller midt i mellem.

Få et tip, når vi ser en god børshandel i aktier og valuta
Via Messenger-app

Dojis kan også kombineres med en række andre elementer for at skabe en egentlig trading-strategi. For eksempel kan de kombineres med, at man når et bestemt modstandsniveau fra tidligere, eller at et marked er overkøbt. På en dagsgraf er markedet typisk overkøbt, når RSI-indikatoren ligger på 70-75 og oversolgt, når RSI ligger på 25-30. Hvis der opstår en situation, hvor markedet for eksempel er overkøbt, og en doji fremkommer på grafen, så er det tid til at tage profit.

Dette kan for eksempel illustreres med udviklingen i valutakrydset GBP/USD, også kaldet "The cable" blandt tradere, i juni 2013. Som det kan ses på grafen herunder, opstod der en situation med 3 dojis på dagsgrafen, markeret med en ring på grafen. Når man ser flere dojis i træk, er det et tegn på endnu større ubeslutsomhed en normalt. Her vil det

efterfølgende ryk i markedet sandsynligvis have endnu større kraft, og så snart rykket er i gang vil det være et endnu kraftigere købs- eller salgssignal, fordi det kommer på baggrund af mere end en doji..

Den første doji var en Dragonfly Doji, og dernæst to dojis mere, i et niveau, hvor markedet var let overkøbt, målt på RSI-indikatoren, som lige havde krydset 70. Dette er markeret med en cirkel nederst på grafen. Efter de tre dojis kommer der en rød bar nedad, hvilket er et tegn til, at markedet i den kommende tid kunne fortsætte længere nedad, hvilket også var tilfældet. Vi har her på grafen tilføjet de glidende gennemsnit for 8, 20 og 50 dage, og man kan se, at markedet bryder igennem et 8-dages glidende gennemsnit, hvilket også bekræfter signalet.

Dette er et eksempel på, hvordan dojis kan kombineres med andre elementer på grafen. Man kan også kigge på, om det mulige vendepunkt falder sammen med én eller flere toppe på grafen fra tidligere måneder eller år. Hvis det er tilfældet, ville signalet blive forstærket yderligere.

Dojis og modstandsniveauer

Herunder ses et eksempel på, hvordan dojis kan kombineres med modstandsniveauer, i begyndelsen af af 2013. Lige efter årsskiftet er der to dojis, og den sidste er en Gravestone doji, hvor prisen forsøger at bryde op over den tidligere top med en pris omkring 1,63. Det lykkes ikke, og efter de to doji følger en lang rød bar, som indvarsler en længere nedtur. Den røde bar bryder ned igennem alle de tre glidende gennemsnit (8, 20 og 50 dage), hvilket er endnu et tegn på, at markedet kan være i gang med en vending.

Når man er tæt på toppen, kan der af og til komme et gap opad, fordi så mange ønsker at købe. Hvis der fremkommer en doji efterfølgende, så er det tid til at tage profit.

En særlig situation er en “abandoned baby”, hvor markedet tager et hop opad, og efterfølgende hopper ned igen og efterlader en doji på toppen. Her er det tid til at se på mulighederne for at sælge. Åbner markedet lavere næste dag, så er det tid til at sælge.

**Prøv vores gratis handelssignaler i aktier og valuta - LIVE
Via Messenger-app**

Nogle af de mest valide signaler opstår, når man – f.eks. på en dagsgraf – i et oversolgt marked ser en doji, som dagen efter følges af et gap opad i prisen. Disse situationer opstår

desværre ikke så tit i markedet, men når de går, så bør man være meget opmærksom.

Et eksempel på en “abandoned baby”, så man blandt andet i Alphabet-aktien (dvs. Google) i juli 2016. Alphabet har igennem mange år været i en meget lang uptrend, men i sommeren opstod der en situation på dagsgrafen med en abandoned baby. Optimalt set skulle kroppen på denne candle, markeret med en grøn ring herunder være endnu mindre, men mønstret er tydeligt nok. Denne candle bliver “efterladt” alene, først med et gap nedad – altså et hop i prisen, hvor man ligger klart under gårsdagens prisniveau -og efterfølgende med et gap opad, da markedet dagen efter, hopper opad igen. Dette er et typisk vendingsmønster, som man bør holde godt øje med. Særligt i et marked, som er i en generel, længere trend opad. Når markedet laver et gap opad efter en doji, er det et særligt godt købssignal.

Risikostyring og stop-loss

Når man benytter dojis, skal man være opmærksom på, at signalerne naturligvis ikke altid virker, og derfor skal man også have en strategi for, hvordan man kommer ud af dem igen. Vi har herunder zoomet lidt ind på en typisk situation, hvor markedet er kraftigt oversolgt, og RSI er helt nede på 17.

Markedet laver et gap nedad – dvs. der kommer et lille hul i grafen – og i bunden opstår en lille doji. Derefter kommer der en grøn bar, som man kunne kalde signal-baren, hvilket kan ses som et signal på, at markedet er ved at vende. Her kan man gå lang næste dag, efter signalbaren, markeret med en sort pil, og forblive lang i markedet indtil der kommer en doji på grafen igen. Stop-losset kan lægges umiddelbart under "kroppen" på signalbaren. Vi har med en sort streg markeret, hvor man kunne lægge et stop-loss ind. Bryder prisen under det niveau, kan man godt regne med, at signalet ikke er validt længere.

Er du interesseret i at lære mere om candlesticks og doji, kan vi anbefale at læse vores andre artikler i serien f.eks. denne om Bullish og Bearish Engulfing candlesticks.

Derudover kan man finde mere inspiration hos Thomas Bulkowskis glimrende site, The Pattern site, samt Steve Bigalows videoer – **f.eks. denne video.**

Oversigt over artikler om candlesticks:

- >>> Forstå candlesticks på 5 minutter**
- >>> 12 candlesticks, du bør kende**
 - >>> Dojis**
 - >>> Engulfing candlesticks**
 - >>> Hammer**
 - >>> Hanging Man**
 - >>> Piercing Pattern**
 - >>> Dark Cloud Cover**
- >>> Bullish og Bearish Harami**
- >>> Evening and Morning Star**
 - >>> Shooting Star**
 - >>> Inverted Hammer**
 - >>> Kicker Signals**
- >>> Heikin-ashi charts**